

Celtyckie naczynia pod cieszyńską, zabytkową rotundą

26 sierpnia 2017

Fragmenty celtyckich naczyń ceramicznych odkryli archeolodzy w czasie pierwszych wykopalisk wewnątrz rotundy w Cieszynie (woj. śląskie) – najlepiej zachowanej średniowiecznej konstrukcji tego typu na terenie Polski, której wizerunek jest obecny na banknocie 20-złotowym.

W ostatnich latach archeolodzy badali zewnętrzne mury rotundy, gdzie natknęli się m.in. na przypory, o których istnieniu wcześniej nie wiadano. Teraz naukowcy sprawdzali, w jakim stanie zachowane są fundamenty. Z sierpniowych badań wynika, że fundamenty po wewnętrznej stronie zabytkowej konstrukcji zachowały się w bardzo dobrym stanie – budowniczowie wkopali je ponad 2 m w głąb ziemi. Tworzą je nieregularne otoczaki, które zalano wapienną zaprawą.

Według lokalnej tradycji rotunda stoi w miejscu pogańskiej świątyni wzniesionej na cześć Marzanny – słowiańskiej bogini symbolizującej zimę i śmierć. Wciąż jednak brakuje dowodów, które by za tym przemawiały. Podczas najnowszych wykopalisk tuż pod posadzką świątyni, zamiast na relikty pogańskiego kultu – archeolodzy natknęli się natomiast na fragmenty pradziejowych naczyń ceramicznych.

„Pozostawili je po sobie Celtowie, którzy żyli na tym terenie na przełomie er, czyli ponad tysiąc lat przed wzniesieniem rotundy” – opowiada PAP Zofia Jagosz-Zarzycka z Muzeum Śląska Cieszyńskiego, która wykopaliska w średniowiecznej świątyni prowadziła wraz z dr hab. Teresą Rodzińską-Chorąży z Instytutu Historii Sztuki UJ.

Na Górze Zamkowej podobne zabytki znajdowane były już wcześniej (osada celtycka zajmowała dużą powierzchnię).

Zaskoczeniem było odkrycie ponad 1,5 m betonowych fundamentów pod kolumny i półkolumny, które wspierają emporę. „Konserwatorzy działający w rotundzie w latach 50. ubiegłego wieku bezpowrotnie zniszczyli romańskie mury. Co gorsza po swoich działaniach wewnątrz zabytku nie pozostawili żadnej dokumentacji” – zauważyła Jagosz-Zarzycka.

Naukowcy liczą na to, że tegoroczne, pierwsze w historii tego zabytkowego obiektu badania wykopaliskowe pomogą ustalić, kiedy właściwie rotunda została zbudowana. W tym celu pobrali z zaprawy specjalistyczne próbki, które zostaną poddane datowaniu radiowęglowemu.

Długi czas sądzono, że rotunda powstała w 1 poł. XI wieku. Z nowych badań wynika, że jej budowę należy jednak wiązać z okresem istnienia kasztelanii na Górze Zamkowej około połowy XII wieku. Góra, na której znajduje się rotunda, była zasiedlona już od 1 poł. I tysiąclecia p.n.e. przez społeczność kultury łużyckiej, a później przez Celtów, a po nich częściowo – Germanów. Po kilkusetletniej przerwie pojawili się tam Słowianie.

Cieszyńska rotunda uznawana jest za jeden z najcenniejszych i najlepiej zachowanych średniowiecznych zabytków polskiego dziedzictwa. Pełniła funkcję kaplicy grodowej, a w późniejszym okresie – zamkowej, a także siedziby administracji kościelnej kasztelani cieszyńskiej. Wzniesiono ją z ciosów wapiennych na planie kolistym. Jej wizerunek znajduje się na banknocie 20-złotowym.

Zofia Jagosz-Zarzycka i dr hab. Teresa Rodzińska-Chorąży przygotowują obecnie monografię nt. cieszyńskiej rotundy. Wydanie planowane jest na 2019 r.

Autorstwo: Szymon Zdziebłowski

Źródło: NaukawPolsce.PAP.pl